

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość

BORSZYN MAŁY

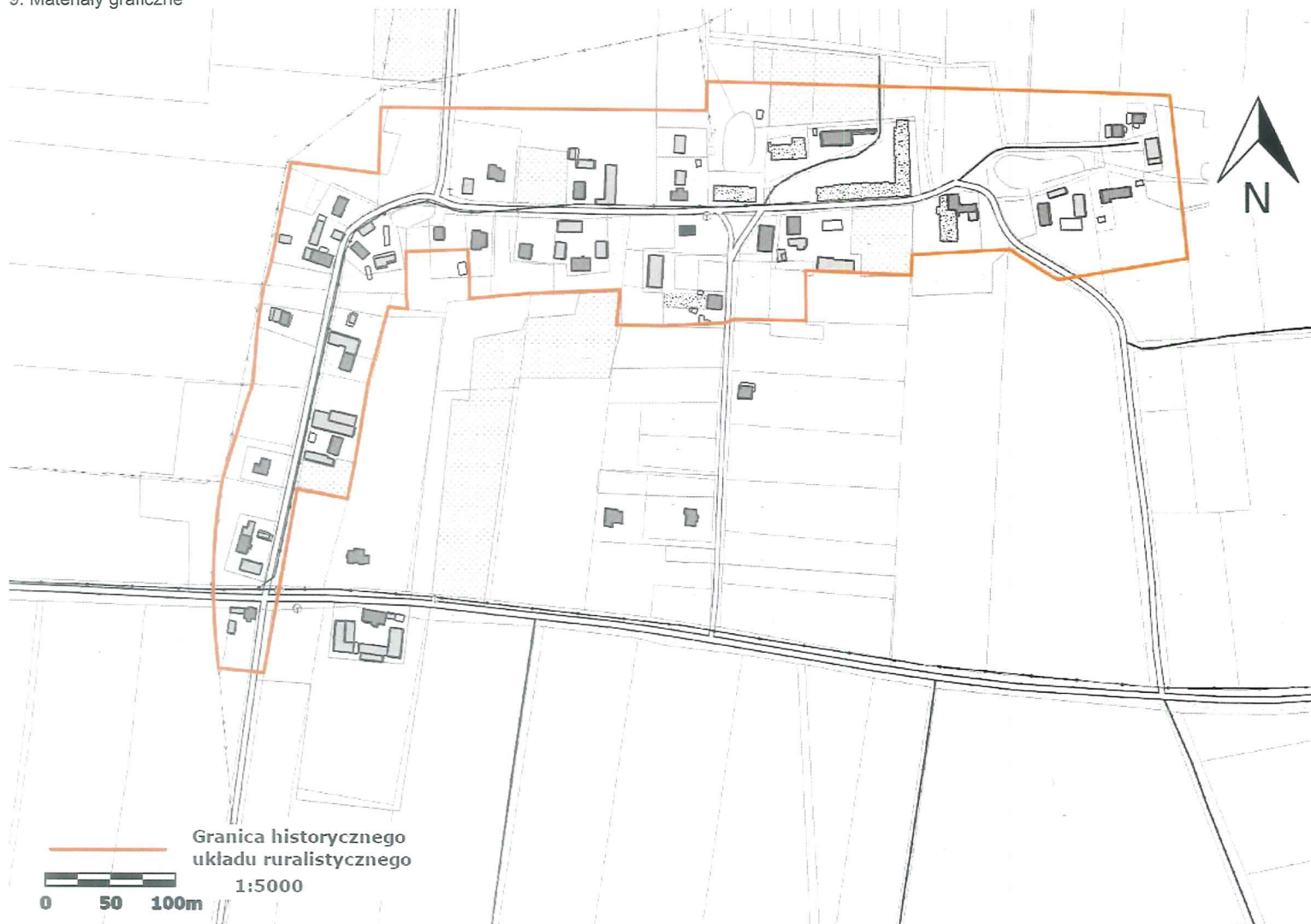
1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI

2. Czas powstania

1310 r.; XVIII w.; XIX w.

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

obszar wsi

5. Przynależność administracyjna

województwo dolnośląskie

powiat górowski

gmina Góra

6. Współrzędne geograficzne

N: 51°40'28", E: 16°36'00"

7. Użytkowanie obecne

mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwy: Dobrascyno (1310), Kalte Bortzen, Kalt Boritschen, Kaltbortschen (1670), Kaltebortschen (1971), Grandingen (1936)

Historia: Wieś o metryce średniowiecznej (pierwsze wzmianki – 1310 r.). W poł. XVIII w. istniejące we wsi dobra szlacheckie stanowiły własność rodziny von Lestwitz, wśród mieszkańców wsi wymieniano 2 kmieci, 19 zagrodniczych i chałupniczych rodzin. Przed 1791 we wsi odnotowano 1 folwark – wówczas już własność barona von Diebitsch, z pańskim domem mieszkalnym, a wśród mieszkańców 2 służebnych i 2 wolnych kmieci oraz 8 zagrodników. Przed 1902 wieś przeszła na własność rodziny von Stosch, w rękach której pozostała do II wojny światowej.

Borszyn Mały jest niewielką wsią w typie wielodrożnicy, powstałą zapewne jako osada przyfolwarczna. Zasięg zabudowy miejscowości zasadniczo nie uległ zmianie od poł. XVIII w. W środkowej części miejscowości ulokowany jest zespół dworsko – folwarczny stanowiący dominantę przestrzenną. Historycznie składał się z dwóch podwórzni założonych po płn. i pld. stronie drogi przez wieś. W obrębie, zachowanego w dużej mierze do dziś, podwórza płn. znajduje się XVIII w. dwór oraz zabudowa gospodarcza pochodząca z 4 ćw. XIX i I poł. XX w. Podwórze pld. obecnie w formie szczątkowej: zachowały się budynki mieszkalne pochodzące z k. XIX i pocz. XX w., historyczne obiekty gospodarcze w większości rozebrane. W obrębie podwórza pld. posadowiony jest pawilon handlowy, pochodzący z II poł. XX w.

Historyczną zabudowę wiejską tworzą, sytuowane przy drodze, luźno lokowane, niewielkie zagrody, z obiektami pochodzącymi głównie z k. XIX, pocz. XX w. Są to skromne budynki murowane o prostych, zwartych bryłach, opartych na rzutach wydłużonych prostokątów, kryte stromymi dachami dwuspadowymi, z pokryciem z dachówki w kolorze ceglonym matowym, o elewacjach wykonanych tynkiem (w przewadze obiekty mieszkalne) lub ceglanych (budynki mieszkalne i gospodarcze). W zabudowie miejscowości wyróżnia się historyczna wieżowa stacja transformatorowa. Na terenie wsi zachowane są historyczne kamienne nawierzchnie (drogi, podwórza).

W 1885 na płn. od wsi poprowadzono linię kolejową Góra – Bojanowo i w jej sąsiedztwie wzniesiono zespół budynków dworca kolejowego, do którego wiedzie brukowana droga.

Istniejące zagrożenia: rozbiórka historycznej zabudowy, przebudowa historycznych obiektów w sposób powodujący naruszenie ich tradycyjnych wartości, lokowanie nowych obiektów w obszarach i w sposób naruszający historyczną kompozycję oraz układ, w miejscach historycznie nieuzasadnionych, w szczególności na zatylach działek, budowa nowych obiektów w ahistorycznej formule, z zastosowaniem materiałów wykończeniowych i kolorystyki obcej lokalnej tradycji budowlanej.

Postulaty konserwatorskie, bibliografia, źródła, materiały kartograficzne w załączniku nr 1.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

mgr Beata Basa Miodyńska
sierpień 2024 r.

